

POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANFATTNING (kan även även bifogas som bilaga)

Organisationens namn

Gård & Djurhälsan

Projekttitel

Kontroll av VTEC hos nötkreatur

Sammanfattning

I Sverige har vi en tradition av att arbeta förebyggande och så nära producentledet/näringsenheten som möjligt när det gäller sjukdomar som kan spridas från djur till människa. Samarbetet mellan myndigheter och näring kring EHEC/VTEC problematiken fungerar bra. Genom att satsa på kunskapshöjande åtgärder kan nya metoder provas för att minska smittspridningen. VTEC hos idisslare är specifik så till vida att den inte orsakar sjukdom hos djuren, men kan ge allvarlig sjukdom hos människa. Olika serotyper anses skilja sig åt när det gäller risken att framkalla sjukdom hos människa. Målsättningen är att minska risken för att människor insjuknar genom att hitta relevanta åtgärder som minskar spridningen av VTEC från djuren. Faktumet att djuren inte är sjuka innebär en utmaning att få djurhållarna motiverade att genomföra åtgärder vid påvisande av smitta. Vissa områden i Sverige har en högre förekomst av VTEC O157:H klad 8 som oftare än andra VTEC sätts i samband med sjukdom hos människa. I dessa områden har man sett att det är en högre förekomst av sporadiskt insjuknade människor, alltså sjukdomsfall som ej är knutet till ett specifikt livsmedelsutbrott. Här finns ett behov av att intensifiera informationen till producenterna i området och spåra högutsöndrare i drabbade besättningar för att snabbt få ner mängden smitta. Gård & Djurhälsan har arbetat tillsammans med SVA och SLU i följande projekt.

Riskhantering på gårdar Öland

I ett område på Öland med 10 gårdar som varit infekterade med VTEC O157:H klad 8 har det gjorts gårdsanpassade rådgivningsbesök med utformande av hygien- och smittrutiner. Uppföljande prover har tagits vid tre tillfällen per år för att följa utvecklingen av smittan. Smittrycket i området har minskat och de flesta gårdarna har blivit helt fria. Studien belyser vikten av att kombinera åtgärder för att minska halten bakterier i miljön samt att förhindra att djur som utsöndrar bakterien fortsätter att smitta mer miljön och på så sätt upprätthålla smittan. Framförallt gäller det att skydda de unga kalvarna från smitta. Punktvis rengöring och tom-tid i stallen innan nya kalvar sätts in har visat sig effektivt. Detta kräver utrymme och kan därför lämpligen göras under betessäsong då beläggningen i stallen är mindre. Djur har visat sig kunna göra sig av med smittan på betet, men det förekommer också att djur plockar upp smittan på betet och tar med sig den in på stall. Provtagning av djur innan de tas in från bete kan vara ett bra komplement i saneringsarbetet. Studien visar att det går att få gårdarna smittfria med relativt enkla åtgärder som att minska djurtätheten, hålla ihop djurgrupperna, hålla torrt och kalka underlaget. Åtgärderna har effekt på sikt men under tiden riskerar smittan att spridas till människor. På vissa gårdar finns det också praktiska aspekter tex byggnadernas utformning, som försvårar insatserna. Här behöver insatserna inriktas på att identifiera vilka djur som är mest smittsamma och sätta in åtgärder där. Användning av kalk varierat mellan gårdarna och detta kan vara en förklaring till att gårdarna varit olika framgångsrika med sina åtgärder.

Kunskapsuppbyggnad kring gödsel

Under två år har 27 mjölkgårdar i ett område med mycket fall av EHEC/VTEC på Öland ingått i ett försök att utvärdera gödselspridningens roll i spridningen av VTEC O 157. Alla gödselbrunnar har provtagits med tre prover per brunn vid tre spridningstillfällen om året (höst, vår och sommar). Provtagningarna visar att förekomsten av VTEC i flytgödsel minskar rejält under lagringstiden och att spridningen på vallar inte är en huvudsak till miljösmitta.

Saneringsprojekt humankopplade gårdar

Gårdsanpassad rådgivning om hygien och smittskyddsrutiner har genomförts på de gårdar som sammankopplats med EHEC fall hos människa. Åtgärderna är olika beroende av produktionsdjur, produktionstyp och konkreta problem. Hantering vid slakt av djur från dessa gårdar är en fråga som måste lösas tillsammans med berörda myndigheter och slakterierna. Livdjursförmedling från smittade gårdar och då framförallt i form av tjurkalvar är ett problem som måste beaktas då det annars blir överbeläggning och djurvälståndet riskeras. För fårbesättningar behövs ökad kunskap om vilka åtgärder som är viktigast att genomföra.

Undersökningar i högriskområden

Där fall av EHEC på människa förekommit har provtagningar genomförts för att kontrollera förekomsten i området. Dessa insatser har under 2016 genomförts i nordöstra Skåne/Blekinge samt på Gotland. Kartläggningen har gjorts för att undersöka om smittan är utbredd i ett geografiskt område bla med syfte att kunna rikta särskilda informationsinsatser dit.